

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.29 (3437) ●

● ЧАЦВЕР, 6 ЖНІЎНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сусвет вершаў
У Мінску
прэзентавалі серыю
кніг “Светлыя знакі:
паэты Кітая”
Стар. 2

Радасць творчасці
У Валожыне ўшаноўваюць
памяць пра земляка Фердынанда
Рушчыца, знакамітага мастака
і прафесара трох акадэміяў
мастацтваў Стар. 3

Пяцімоўная паэтэса
З Харкава прыйшла сумная вестка
пра смерць Маі Львовіч, з якой у
свой час быў у творчым сяброўстве
Уладзімір Караткевіч ды іншыя
беларускія пісьменнікі Стар. 4

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Ад каранёў да неба

У польскай Белавежы шануюцца беларускія народныя традыцыі

Кацярына Мядзведская

Белавежа — гэта польскі “гмін” на Беласточчыне: па нашых мерках, мястэчка ці пасёлак гарадскога тыпу. Селішча поўніцца турыстамі ўвесь год. Побач Белавежская пушча — едуць аматары паляванняў. Ды і гістарычна месца прыцягальнае. Пад час міні-экспедыцыі, якую правёў для нас старшыня Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы Ян Сычэўскі, пабачылі царкву св. Мікалая, абеліск, прысвечаны паляванню Аўгуста III у 1752 годзе, Палацавы парк XIX стагоддзя, адноўленую чыгуначную станцыю “Белавежа Таварная” (хоць чыгункі з сярэдзіны 90-х не існуюць). Ёсць у Белавежы і Музей прыроды, пабудаваны на месцы былога царскага палаца...

Патрапілі мы ў Белавежу на пачатку ліпеня, калі беларусы Польшчы святкавалі Купалле. Там гэта ўжо, праўда, не даўняе свята з вогнішчам, скокамі цераз яго ды іншымі абрадамі з язычніцкай даўніны. Ніхто, напрыклад, не шукаў папараць-кветку... Купалле ў Белавежы цяпер тым традыцыйнае, што на яго збіраецца шмат творчых беларускіх гуртоў з усёй Беласточчыны. А глядачоў прыходзіць!

Такім прыгожым шэсцем распачыналася беларускае свята ў Белавежы

І хоць свята мясцовыя жыхары прымалі сёлета ў 31-ы раз, для іх яно — па-ранейшаму падзея. Дзяўчаты загодзя звяваюць вянкi, пад час

імпрэзы моладзь водзіць карагоды. Ёсць госці, што спецыяльна едуць на свята з Беластока, Бельска-Падляскага, Гайнаўкі... А ў Белавежы

могуць гожа прыняць людзей: чатыры гатэлі, матэлі ды пансіянаты, і белавежцы многія займаюцца агра-турызмам. → Стар. 4

ГОНАР БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

У спадчыну — не толькі паланэз

Мастацкая творчасць не была галоўнай справай жыцця Міхала Клеафаса Агінскага, хоць менавіта яна прынесла яму сусветную славу, якая не згасе і дагэтуль

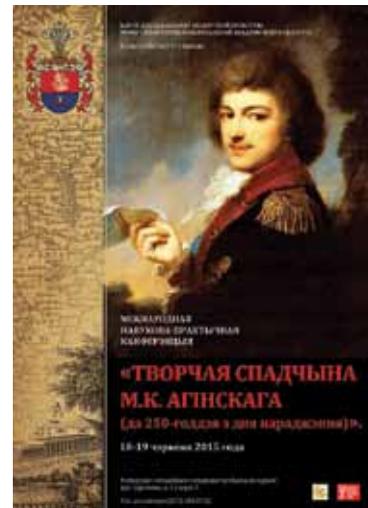
Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Творчая спадчына Міхала Клеафаса Агінскага (да 250-годдзя з дня нараджэння)” прайшла ў Цэнтры даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі 18-19 чэрвеня. У ёй удзельнічала звыш 30 навукоўцаў, у іх ліку 8 дактароў навук і 15 кандыдатаў — прадстаўнікі Беларусі, Польшчы і Украіны.

З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў звярнуліся старшыня Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Уладзімір Гусакоў, дырэктар Польшкага інстытута ў Мінску Уршуля

Дарашэўска, намеснік Міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік, дырэктар Цэнтра Аляксандр Лакотка. У прыватнасці Уладзімір Гусакоў адзначыў, што сёлета мы адзначаем 250 год з дня нараджэння чалавека, які ўвасобіў цэлую эпоху: гістарычную, палітычную, культурную. Міхал Клеафас Агінскі пакінуў такую багатую спадчыну, што патрабуюцца яшчэ дзесяцігоддзі, каб цалкам аданіць і вывучыць яго творчыя дасягненні і шматмерны ўклад у культуру праз мецэнатства і сувязі з найбуйнейшымі творцамі свайго часу. Ён абраў мужны і годны занятак — у эпоху вялікіх палітычных зрухаў быць дыпламатам, на зямлі неспакойнай, ахопленай варажасцю і няспыннымі крывавамі спрэчкамі, заклікаць да згоды і даваць прытулак талентам. Сёння, лічыць Уладзімір Гусакоў, “навука і культура павінны працягваць справу Агінскага,

аб’ядноўваць дзяржавы і народы, спрыяць умацаванню міжнароднай супольнасці”.

У ходзе інфармацыйна насычаных выступленняў чарговы раз пацвердзілася: значнасць асобы юбіляра абумоўлена не толькі яго велізарным укладам у скарбонку матэрыяльнай і духоўнай культуры. Ужо само імя Міхала Клеафаса Агінскага ёсць нацыянальны гонар і вялікае багацце для некалькіх краін, падмурак для фарміравання адзінай гуманітарнай прасторы. Таму падчас шматлікіх і змястоўных дыскусій, выкліканых дакладамі як беларускіх выступоўцаў (перадусім Ігара Мельнікава, Святлены Немагай, Вольгі Дадзіёмавай), так і гасцей з-за мяжы (Марка Кшэсняка, Лангіны Ордан — Польшча), не было месца спрэчкам аб прыналежнасці да той ці іншай нацыі гэтага генія. Цяжка пераацаніць значэнне яго спадчы-

Афіша канферэнцыі

ны: яна знаходзіць адлюстраванне ў тэатры і кінамастацтве, у літаратуры і жывапісе. Зварот да эпохі М.-К. Агінскага дазваляе і сёння выявіць новыя гістарычныя і культурныя з’явы, артэфакты. → Стар. 3

СУПЛЯМЕННІКІ

“Крывічы” ў Тургенеўцы

Вядомы беларускі гурт з Іркуцка быў жаданым госцем на свяце беларускай вёскі ў Прыбайкаллі

Жыхары далёка не кожнай беларускай вёскі могуць цяпер з дакладнасцю сказаць, калі ды пры якіх гістарычных абставінах яна заснавана. І ў гэтым сэнсе жыхарам вёскі Тургенеўкі, што ў Баяндаеўскім раёна Іркуцкай вобласці, пашанцавала. Ім добра вядома: утварылі іх паселішча ў 1909 годзе перасяленцы з Заходняга Палесся — цяпер, кажуць старажылы, гэта рэгіён Брэсцкай вобласці. А якія канкрэтна? Ёсць і на гэты конт пэўныя меркаванні. Цікава, аднак, было б кагнуць глыбей, параўнаць назвы вёсак, што зберагаюцца ў памяці старажылаў, у архіўных дакументах, з тымі, што і цяпер ёсць на Брэсцчыне. А яшчэ б і адладзіць пабрацімскія сувязі паміж Тургенеўкай, Баяндаеўскім раёнам, што ў Прыбайкаллі, ды іх беларускімі... прародзічамі, ці што.

Зрэшты, ансамбль аўтэнтчных спеваў Моладзевга клуба “Крывічы” з Іркуцка ехаў напрыканцы чэрвеня ў Тургенеўку не для этнаграфічных даследаванняў, а на свята беларускай вёскі: яна адзначала 106-годдзе. Мы былі жаданымі гасцямі ў супляменнікаў, нас і сустракалі — як сваіх, родных. “Крывічы” рады паспяваць прыгожыя беларускія песні тым, хто — за тысячы кіламетраў ад гістарычнай радзімы — разумее нашу мову.

У Тургенеўцы па гэты час, што радуе, жывы беларускі дух! Пры Доме культуры там ёсць Беларускі народны ансамбль “Варэнічкі” — ім кіруе Галіна Пятрова. А ў мясцовай школе створана Беларуская дзіцячая этнаграфічная студыя “Рушнічок” (кіраўніца Наталля Цюшкевіч). Акрамя таго, пераканаліся мы, у вёсцы шмат і іншых таленавітых людзей. Сумеснымі намаганнямі яны і праводзілі Дзень вёскі.

Вельмі рады за супляменнікаў! Дзея адбывалася, як цяпер модна казаць, на пленэры, і з надвор’ем пашанцавала: было сонечна, цёпла. У канцэртнай праграме знайшлося месца не толькі песням ды танцам, але і прыгожаму тэатралізаванаму паказу. А закончылася свята ў Тургенеўцы ўжо традыцыйна: беларускімі карагодамі ды танцамі.

Алег Рудакоў,
Іркуцкая вобласць

ПРАЕКТЫ

Сусвет вершаў

У Мінску прэзентавалі серыю кніг “Светлыя знакі: паэты Кітая”

Мікола Берлеж

Сабраліся разам у “Кніжным салоне” перакладчыкі, выдавецкія работнікі, літаратуразнаўцы, каб пагаварыць пра пераўвасабленне кітайскай паэзіі на беларускую мову. Як вядома, Выдавецкі дом “Звязда” з 2014 года выпускае серыю кніг паэзіі кітайскіх мастакоў слова розных пакаленняў. Убачылі свет ужо чатыры кнігі. Іх аўтары — добра знаёмыя ўсяму свету Лі Бо, Ван Вэй, Ду Фу, Ай Цін. Яркія літарыкі ў сусветнай паэтычнай мазайцы зацікавілі беларускіх перакладчыкаў, падштурхнулі іх да стасункаў з выдавецтвам.

Сваімі развагамі аб працы над серыяй падзялілася рэдактар, адна з укладальніц зборнікаў Вольга Аляксеева. Паэт Навум Гальпяровіч, які ўжо неаднойчы бываў у Кітаі, расказаў, як перакладаў творы Ай Ціна. Выступіла і перакладчыца кітайскай паэзіі Таццяна Сівец. Яна і цяпер працягвае знаёміць чытачоў з кітайскай паэзіяй са старонак газеты “Літаратура і мастацтва”. Сапраўды прыгожым аздабленнем імпрэзы сталі рэпрадукцыі партрэтаў беларускіх пісьменнікаў, выкананых кітайскім каліграфам Гао Манам у ранейшыя дзесяцігоддзі.

На прэзентацыі кніг кітайскай серыі выступае Таццяна Сівец

Пекінскі майстар намаляваў Якуба Коласа, Янку Купалу, Алеся Адамовіча, Святлану Алексіевіч, Івана Мележа, Максіма Танка.

Рэдактар аддзела часопіса “Полымя” Юлія Алейчанка расказала

пра новыя творчыя праекты, якія яднаюць сучасныя беларускую і кітайскую літаратуру. Вёў імпрэзу дырэктар — галоўны рэдактар Выдавецкага дома “Звязда” Алесь Карлюкевіч. Ён зазначыў: і надалей

выдавецтва збіраецца працягваць творчы праект. Прычым знаходзяцца перакладчыкі, якія карыстаюцца не толькі падрадкаўнікамі, але працуюць і з арыгінальнымі тэкстамі кітайскіх паэтаў.

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Крыніцы натхнення для кампазітара

Іван Ждановіч

Творчасць кампазітара з Казахстана Дзмітрыя Астаньковіча, у якога беларускія родавыя карані, становіцца вядомай і ў Беларусі

Летась у ліку гасцей другога Фэсту мастацтваў беларусаў свету быў і старшыня Беларускага культурнага цэнтру “Радзіма” з Астаны, кампазітар Дзмітрый Астаньковіч. У інтэрв’ю, якое ўзяў для газеты “Літаратура і мастацтва” (19.09.2014) журналіст і пісьменнік Зіновій Прыгодзіч, госьць паведаміў: ягоньня родавыя карані — з вёскі Коўшава, што на Мсціслаўшчыне. Гэта Магілёўская вобласць. Калісьці з-за свайго шляхетнага паходжання родзічы яго вымушаны былі падацца ў свет. У 30-я дзеда Дзмітрыя адправілі на будаўніцтва Белароканала, а бабуля, ратуючы сям’ю, з’ехала ва Узбекістан, потым — у казахскі Чымкент. Там і выйшла замуж у другі раз, у тым шлюбе ў яе нарадзіўся бацька Дзмітрыя. Праз гады ў стэпавым краі пабачыў свет і сам Дзмітрый. “Усё свядомае жыццё мы пражылі ў Казахстане, — расказаў у Мінску кампазітар. — І да сённяшняга дня ў Беларусі не былі”.

Мову продкаў ён асвойвае дзякуючы супляменнікам, якія жывуць у Астане. Мы расказвалі ўжо чытачам і пра ягонае сяброўства з Віталем Астаньковічам з горада Мсціслаўля: ён працуе ў міліцыі, прыхільны роднага слова, хораша спявае. Сябраў дасылае ў Астану беларускія вершы, з якіх часам у Дзмітрыя і атрымліваюцца песні. Дарэчы, дзякуючы адной з іх, пад назвай “Дзве крыніцы”, і пазнаёміліся летась у Мінску паэт Зіновій Прыгодзіч і

кампазітар Дзмітрый Астаньковіч. Песня, вобразна кажучы, іх агульнае і ўдалае дзіця: яе часта выконвае гурт “Вясёлка”, створаны пры суполцы “Радзіма”. А пра гісторыю стварэння і верша, і песні мы расказвалі ў тэксце “Марыйка, дзве крыніцы і Астана (ГР, 7.03.2013). Цяпер у кампазітара больш за 20 беларускіх песень. “Што цікава, калегі не раз гаварылі: у маіх казахскіх песнях выразна чуюцца беларускія матывы, — дзяліўся фактамі з творчага жыцця госьць з Астаны. — Гены ёсць гены. Дарэчы, працаваць мне з беларускімі тэкстамі намнога лягчэй, чым з казахскімі, бо мелодыі льюцца з душы нібы самі сабой”.

У леташні прыезд у Мінск і мы пабачыліся з Дзмітрыем. Ён шкадаваў, што наша агульная песня “Падымем тосты за гасцей”, прэм’еру якой у Беларусі кампазітар планаваў зрабіць, так і не прагучала на гала-канцэрце другога Фэсту мастацтваў беларусаў свету ў Белдзяржкансерваторыі. Спадзяюся, аднак, такая нагода яшчэ будзе: дзякуючы актыўнай і творчай, і грамадскай дзейнасці ў Дзмітрыя Астаньковіча адкрываюцца новыя магчымасці для плённых кантактаў з Бацькаўшчынай. Не здзіўлюся, калі пад час чарговых Дзён культуры Казахстана ў Беларусі пройдзе і творчы вечар нашага суродзіча. У прыватнасці, ён ужо прыняты ў Саюз кампазітараў Беларусі. А на пачатку года на тэлеканале 24KZ выйшаў сюжэт пра Беларускі культурны цэнтр

Дзмітрый Астаньковіч (злева) і Зіновій Прыгодзіч

“Радзіма”. Казахстанскія журналісты расказалі: больш за 100 песень у рэпертуары гурта “Вясёлка”, што дзейнічае пры суполцы! Паказвалі прыгожыя твары супляменнікаў, у тым ліку і з вакальнага гурта, творчасць якога — важкі культурны набытак беларусаў Казахстана. Калектыву хутка 15 гадоў, у рэпертуары — песні на казахскай, беларускай і рускай мовах. “Збіраемся мы раз на тыдзень на базе політэхнічнага каледжа, — расказаў тэлежурналістам мастацкі кіраўнік “Вясёлкі” Дзмітрый Астаньковіч. — Праводзім рэпетыцыі, развучваем новыя песні. Выступаем з канцэртамі ў розных аўдыторыях і такім чынам пашыраем у Астане беларускую культуру. А яна багатая, цікавая і вельмі запатрабаваная”.

Казахстанскія журналісты, расказваючы пра суполку “Радзіма”, узялі

інтэрв’ю і ў паэта Уладзіміра Пятрова. Пра якога, дарэчы, у тэксце “Афіцэр з душою паэта” нам пісала супляменніца з Астаны Алеся Гасько (ГР, 30.10.2014).

Як бачым, беларуская суполка прыцягвае да сябе людзей творчых, таленавітых. “Гэ-таму Культурнаму цэнтру ўсяго паўтары гады, але яго смела можна назваць адным з самых згуртаваных і актыўных у Астане, — гаварылі тэлежурналісты. — У суполцы не менш за 40 актывістаў, і яны сталі адной вялікай сям’ёй. Беларусы збіраюцца, каб абмеркаваць апошнія навіны, намеціць новыя планы і проста прыемна правесці час”. Прыемна, аднак, што менавіта беларуская суполка ў Астане, якой кіруе Дзмітрый Астаньковіч, прыводзіцца ў Казахстане як “яркі прыклад дружбы і згоды”.

Тым часам творчасць кампазітара, нібы паўнаводная крыніца, набірае моц, спрыяе міжнародным культурным кантактам. У прыватнасці, сёлета ў красавіку ў зале імя Шапэна Казахскага нацыянальнага ўніверсітэта мастацтваў прайшоў канцэрт-прэзентацыя яго нотнага зборніка “Отан—Родина—Радзіма”. У яго ўвайшлі 18 песень на вершы казахскіх, беларускіх і рускіх паэтаў. І песні на імпрэзе таксама гучалі на розных мовах — як у выкананні казахстанскіх студэнтаў, так і гурта “Вясёлка”.

ВЕСТКИ

Гандлёвыя шляхі

Іван Іванаў

Мінскія прадпрыемствы экспартуюць прадукцыю больш чым у 90 краін

Сустрэць беларускія тавары ў далёкіх краін — як прыемную вестку з дому атрымаць. У расійскай Цюмені, напрыклад, прадаюцца беларускія прадукты. Ва ўкраінскіх гарадах добра ідзе наша касметыка. У армянскім Ерэване ёсць у продажы мінскі хлеб “Нарачанскі”. А на курортах пад грузінскім Батумі, куды ўсё больш актыўна едуць адпачываць беларусы, прадаюцца якасныя запалкі з горада Барысава.

А колькі замежных краін з’яўляюцца гандлёвымі партнёрамі мінскіх прадпрыемстваў? Намесніца старшыні Мінгарвыканкама Жанна Бірыч з упэўненасцю казала журналістам: пастаўкі ідуць у 91 краіну. Паранейшаму для мінскіх вытворцаў асноўны рынак — Расія: на яе долю ў першым квартале прыйшлося амаль 60 працэнтаў сталічнага экспарту. Сваю прадукцыю ў краіну-суседку ў першыя тры месяцы года пастаўлялі 1148 з 8154 прадпрыемстваў Мінска. Асартымент шырокі — 601 таварная пазіцыя.

Успісе спажываўцоў сёлета з’явілася і заакіянская Балівія. Павялічваюцца продажы ў Анголу, Нігерыю, Гвінею, Канаду, іншыя краіны.

А на пачатку мая з Астаны прыйшла яшчэ адна прыемная вестка: у акімаце горада ўзнагародзілі дзяржаўнымі юбілейнымі медалямі “20 гадоў Асамблеі народа Казахстана” старшыняў нацыянальных культурных цэнтраў сталіцы. Узнагарода, заўважым, вельмі высокая: на пасведчанні да медаля — подпіс Прэзідэнта Казахстана Нурсултана Назарбаева. Медалём ушаноўваюцца тыя, хто “зрабіў значны ўклад ва ўмацаванне грамадзянскай згоды ў краіне, забеспячэнне адзінства народа Казахстана, павышэнне ролі Асамблеі народа Казахстана, прасоўванне казахстанскага досведу міру і згоды за мяжой і развіццё сяброўскіх стасункаў паміж народамі Казахстана ды іншых дзяржаў”. І ў Беларусі прыемна было даведацца: у ліку ўзнагароджаных — наш суродзіч, старшы выкладчык кафедры кампазіцыі Казахскага нацыянальнага ўніверсітэта мастацтваў, старшыня Беларускага культурнага цэнтру “Радзіма”, кампазітар Дзмітрый Валер’евіч Астаньковіч.

Ён і аўтар шэрагу сімфанічных, камерна-інструментальных твораў. Ягоны зборнік п’ес для фартэпіяна “Музыкальная радуга” сёлета атрымаў Гран-пры на міжнародным конкурсе “Класіка і сучаснасць” у Екацярынбурзе. Некаторыя з твораў ёсць у інтэрнэце, на сайце кампазітара. Напрыклад, фанэграмы песень у выкананні Віталія Астаньковіча. Песня на верш Людмілы Максімчук “Гібнут першыя” гучала летась у Маскве ў Крамлёўскім палацы — на канцэрце ў гонар Дня абаронцаў Айчыны. Так што кіраўнікам вакальных гуртоў за межжа, спадзяемся, будзе цікава нешта з твораў супляменніка ўзяць і ў свой рэпертуар.

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Радасць творчасці

У Валожыне ўшаноўваюць памяць пра земляка Фердынанда Рушчыца, знакамітага мастака і прафесара трох акадэміяў мастацтваў

Ёсць на Міншчыне горад Валожын, а ў ім — раённы краязнаўчы музей. Там і ладзілася адмысловая вечарына да 145-х угодкаў мастака, графіка, тэатральнага дэкаратара, педагога-прафесара трох акадэміяў мастацтваў Фердынанда Рушчыца (1870—1936). Прычым дырэктарка музея Наталля Лоўчая ў шляхецкім строі вітала гасцей пры ўваходзе ў ролі Гаспадыні, а ролю Фердынанда Рушчыца выконваў Сяргей Сівы.

Спецыялісты лічаць: уклад Рушчыца ў мастацтва Беларусі, Польшчы і Літвы цяжка пераацаніць. Гэта ён, нагадаем, арганізаваў у 1919-м у адроджаным Віленскім універсітэце мастацкі факультэт. Вось і шануюць памяць пра земляка на Валожыншчыне. На першым паверсе ў вялікай зале музея —

Фотааматар Мікалай Ліннік (справа) любіць здымаць прыгожыя мясціны Валожыншчыны

рэпрадукцыі яго карцін “Вясна”, “Старое гняздо”, “Выгнаннікі”, “Каля касцёла”, “Марская легенда”. Там жа стаіць адпаведная мэбля. Экспазіцыя пабудзе ў Валожыне, потым адправіцца ў Багданава, што недалёка ад горада: там раней была родавая сядзіба, дзе нарадзіўся мастак, там ён і пахаваны.

У тым, што ў Валожыне створаны творчы музейна-грамадскі асяродак, немалая заслуга настаўніцы СШ №1 Алы Аляксандраўны Макарэвіч. Яна адладзіла сувязі з дзеячамі культуры ў Польшчы, Літве, з дыспрадстаўніцтвамі

Фердынад Рушчыц. Зямля. Палатно, алей. 1898 г.

суседніх краін. І вось пры падтрымцы амбасады Польшчы ўдалося атрымаць рэпрадукцыі карцін зем-

ляка з музеяў Варшавы і Кракава. Рэпрадукцыя з карціны “Каля касцёла” паступіла з Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі. Летась у кастрычніку на магілу дзеда прыязджаў з замежжа ўнук мастака — Фердынад Рушчыц-малодшы. Дарэчы, у сям’і Рушчыцаў імя першага сына было Эдвард ці Фердынад, і бацьку мастака звалі Эдвард. Як бачым, жывуць родавыя традыцыі.

Пяць гадоў ужо Валожынская школа мастацтваў праводзіць

ПЛЕНЭРЫ “Зямля і неба Фердынанда”. Адладжаны творчыя сувязі з літоўскай гімназіяй імя Фердынанда Рушчыца. На стэндах пад час вечарыны можна было пабачыць малюнкi юных мастакоў, якія ўдзельнічалі ў пленэрах. Прычым, акрамя дзяцей з Валожыншчыны, прыязджаюць на пленэр і дзеці з Віленшчыны. Вядома ж, юным падабаецца маляваць мясцовыя пейзажы. Прызёрам сёлетняга пленэра стала Яна Кірвасы. У яе ёсць такія шчымыліва-светлыя малюнак вясковай хаты, у якой даўно ніхто не жыве. Стаіць пакінутае жытло сярод зеляніны, і няма ад выявы ўражання такое тугі, як ад карціны Ф. Рушчыца “Старое гняздо”. Увогуле, малюнкi з пленэра паказваюць вялікую здольнасць дзяцей

ўспрымаць і даносіць глядачу прыгажосць роднай зямлі і неба.

У зале, аформленай да юбілею, гучала жывая музыка. Гэта дзве прыгажуні ў стыльных капелюшах стваралі святочна-салонны настрой. Настаўніцы Валожынскай школы мастацтваў Вольга Гаспарэвіч ды Ірэна Кетрыс гралі на фартэп’яна паланэзы, мазуркі, вальсы. Музыка Шапэна, Моцарта, Бетховена, Агінскага вельмі арганічна суадносілася з тым, што бачылі госці музея.

А на другім паверсе працавала фотавыстава “Паглядзі, які цудоўны гэты свет!” Мікалая Лінніка. Ён ураджэнец вёскі Порычы, што хаваецца ў лесе непадалёку ад Валожына, і таксама ўмее атрымліваць радасць ад творчасці. Закончыў у свой час Валожынскую СШ №1, потым — Мінскі радыётэхнічны інстытут, цяпер працуе на прадпрыемстве “Белтэлекам”. І ўжо больш за 50 гадоў займаецца фатаграфіяй, быў дыпламантам рэспубліканскага фотаконкурсу “На сувязі са светам”.

Землякі з цікавасцю разглядалі здымкі Мікалая Лінніка, чыталі вершы, спецыяльна да іх аўтарам напісаныя. У тым і адметнасць фотаработ: палова прасторы — пад вершамі. А многія здымкі да таго ж зроблены ў Валожыне і яго ваколіцах. Цікава ж і ў такім ракурсе пабачыць прыгажосць сваіх мясцін, аздобленых характэрным роднага слова. То вялікі дзякуй усім, хто стварыў такое незвычайнае свята!

Ядвіга Рай, г. Валожын

ГОНАР БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

У спадчыну — не толькі паланэз

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

На канферэнцыі разгледжаны шэраг пытанняў, прысвечаных асобе юбіяра, яго палітычнай дзейнасці ў кантэксце гісторыі Беларусі, яго творчай спадчыне. Гаварылі і пра абставіны той культурнай прасторы, якая аказала ўплыў на яго дзейнасць. Разам з тым нельга не адзначыць і ўплыў самога М.-К. Агінскага на гістарычны і культурны працэс — як сучасны яму, так і цяперашні. Скажам, Анжэй Залускі, нашчадак М.-К. Агінскага, лічыць: “беларусы імкнуцца зноў адкрыць для сябе ўласную гісторыю як проціпаўстаўленне ад матэрыялістычных акцэнтаў, што існуюць шмат гадоў. Якую ж яшчэ больш каларытную, романтичную, нават загадкавую фігуру можна знайсці ў мінулым, як не фігура Міхала Клеафаса Агінскага?”

Многія ведаюць пра кампазітарскі талент юбіяра, любяць слухаць знакамты “Паланэз Агінскага”. Варта, аднак, заўважыць: мастацкая творчасць не была галоўнаю справай жыцця Міхала Клеафаса, хоць менавіта яна і прынесла яму сусветную славу, якая не згасе і дагэтуль. Пайшоўшы па шляхах продкаў, Агінскі асноўны час прысвячаў палітыцы. Ужо ў 28-гадовым узросце ён заняў пасаду падскарбія вялікага літоўскага. Прычым сацыяльна

прыкметнай фігурай працягваў заставацца і пасля знікнення Рэспублікі з палітычнай карты. Ужо на прасторах Расійскай імперыі, пра што сёння не ўсе любяць згадваць. Усё ж і прысягнуўшы расійскаму самадзяржцу, будучы сапраўдным патрыётам, Агінскі не мог “развітацца з Радзімай” — і прапаноўваў цару аднавіць ёй дзяржаўнасць. Гэты, як і многія іншыя крокі слаўтасці, яшчэ не дарэштны асэнсаваны гісторыкамi. Чаго варты, напрыклад, яго ахвяраванні (188 тысяч злотых!) на карысць Касцюшкаўскага паўстання за суверэннасць Рэчы Паспалітай! Велізарныя грошы, цэлае магнацкае багацце. Чаго варты таксама непарэдны ўдзел у баявых дзеяннях на чале паўтысячнага войска! Хто, скажам, з сучасных багацеяў-палітыкаў можа пахваліцца такой шчодрасцю і мужнасцю?

А вось яшчэ адметны для той эпохі і нашых зямель факт: слынны кампазітар атрымаў выдатную адукацыю, амаль не пакідаючы Радзіму. Значыць, хоць былі эканамічныя і палітычныя праблемы ў краіне, аднак матэрыяльная і духоўная культура Вялікага Княства Літоўскага заставалася на пад’ёме. Сёння ў выглядзе музея адроджана сядзіба М.-К. Агінскага ў Залессі, на Смаргоншчыне. Раней

Маладыя вучоныя М. Касцюковіч, А. Трафімчык, С. Грунтоў

той культурны асяродак нездарма быў празваны Паўночнымі Афінамі. На канферэнцыі пра тое расказала навуковы супрацоўнік новаадкрытага музея Таццяна Кляшчонак. Яе дапоўнілі супрацоўнікі Цэнтра доктар філалагічных навук Арсень Ліс з дакладам “Агінскі ў Залессі” і кандыдат гістарычных навук Сяргей Грунтоў — ён гаварыў пра старыя каталіцкія могілкі пры маентку Залессе Агінскіх (1797—1871).

Навукоўцы сышліся ў меркаванні: вывучэнне такой складанай і

незвычайнай асобы, як Агінскі, праблемы захавання і развіцця культурнай спадчыны, якую ён пакінуў, патрабуюць сумесных намаганняў айчынных і замежных спецыялістаў. Таму важны і сам факт правядзення такой канферэнцыі, магчыма сць падзяліцца дасягненнямі ў іншых галінах культуры, пазнаёміцца з прадстаўнікамі розных напрамкаў гуманітарнай навукі, спецыялістамі з суседніх краін, аб’яднаных з Беларуссю агульнымі старонкамі гісторыі.

У плыні культурнай праграмы

канферэнцыі ладзіліся прэзентацыі новых выданняў — кнігі доктара Марэка Кшэсняка “Вершы Марыі Канапіцкай пра Тадэвуша Касцюшку і паўстанні”, дакументальна-мастацкіх матэрыялаў Таццяны Кляшчонак “Залескі сакратар Леонард Ходзька”, “Каляндар-біяграфія Міхала Клеафаса Агінскага”, “Так спяваюць “Паланэз Агінскага” ў Беларусі, Літве, Польшчы...”, мультымедыяныя выданняў Святалены Немагай, навукова-папулярнай кнігі Леаніда Нещарчука “Міхал Клеафас Агінскі: ліцвін, пагрыб, творца”. Дарэчы, апошняе выданне было прадстаўлена аўтарам толькі ў выглядзе сігналазнага экзэмпляра і ў хуткім часе паступіць на паліцы кнігарняў. Яго можна замовіць беспасярэдне ў выдаўца — праз электронны адрас obltipografia@mail.ru

Канферэнцыя стала знакавым мерапрыемствам, прысвечаным 250-гадоваму юбілею нашага знакамітага земляка. Шэраг навуковых сустрэч на міжнародным узроўні пройдзе ў Смаргоні ды Маладзечне бліжэй да непасрэднага дня нараджэння М.-К. Агінскага — 7 кастрычніка.

Анатоль Трафімчык, супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Ад каранёў да неба

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Па дарозе Ян Янавіч казаў: на працягу года БГКТ удаецца праводзіць да 60 розных імпрэзаў. Колазварот іх не спыняецца ніколі. Тое і бачна: адгучалі песні Свята беларускай культуры ў Беластоку (пра якое, дарэчы, “Голас Радзімы” расказваў разам з пісьменнікам Уладзімірам Ліпскім. Рэд.) — і ўжо ладзіцца Купалле. На чарзе “Сяброўскія сустрэчы” ў Гарадкуды “Культура без межаў” у Семьтычах. Розгалас дзейнасці БГКТ чуваць і ў Беларусі. Кіраўніца беларускай суполкі “Спадчына” з латышкага Вентспілса Наталія Бальшакова не так даўно звярталася да мяне, шукаючы каардынаты актывістаў суполак супляменнікаў у Польшчы. Каб сябраваць ды ладзіць сумесныя праекты.

Неўсё, аднак, і ў польскіх беларусаў лёгка ды гладка. Сычэўскі казаў, што “цяжка стала фінансава”. Падтрымка, праўда, ёсць з Міністэрства адміністрацыі ды лічбізацыі Польшчы, добрае супрацоўніцтва і з Культурным цэнтрам Беларусі ў Варшаве. Падзяліўся Сычэўскі, даўні і нязменны старшыня праўлення БГКТ, і такой навіною: хутка складае паўнамоцтвы, перадае справы маладзейшым. Рыхтуецца заняць месца лідара цяперашні яго намеснік Базыль Сегень. Ён быў і на Кансультатыўным савеце ў Мінску, які ўпершыню прайшоў пад эгідай Міністэрства замежных спраў Беларусі.

Разам з памочніцай Касяй Філіпчык Базыль Сегень сустракаў гурты, удзельнічаў у Купальскім шэсці, якім і распачалося свята. Ён жа зачытваў вітальныя словы да ўдзельнікаў імпрэзы, віншаванні

ад Міністра культуры Беларусі Барыса Святлова і дырэктара Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіла Рыбакова. А сваю асабістую падзяку за арганізацыю Купальскага фэсту адрасаваў менавіта Яну Сычэўскаму. Сярод запрошаных гасцей былі на Купаллі дырэктар Культурнага цэнтра ў Польшчы Эдуард Швайко, намесніца дырэктара РЦНК Валянціна Грышкевіч, кіраўнікі структур мясцовага самакіравання Падляскага ваяводства, прадстаўнікі СМІ з Польшчы і Беларусі.

З творчым падарункам прыехаў з Мінска Беларускі дзяржаўны ансамбль народнай музыкі “Свята”. Усяго ж у канцэрце паўдзельнічалі больш за 25 беларускіх мастацкіх гуртоў з усёй Беласточчыны: з Чыжоў, Гайнаўкі, Ласінкі, Бельска-Падляскага, Гарадка... Мяне, прызнацца, здзівіў узростаў склад ансамбля: шмат моладзі! “Прышла нарэшце змена”, — адзначыла мая суседка, удзельніца хору “Васілёчкі” з Бельска-Падляскага. Уразіў і рэпертуар: ад старадаўніх песень-казанняў да фольк-року. І ўсё па-беларуску! Традыцыйная “Купалінка” гучала разоў пяць, і кожнае яе выкананне суправаджалася міні-феерверкамі, а заключнае — сапраўдным салютам.

Гэтак жа зладжана і дынамічна, як прайшло Купалле ў Белаежы, праце і БГКТ. Асноўныя яе мэты нязменныя ўжо больш за 60 гадоў: асветніцкія, культурныя. Драмай лічыць Ян Сычэўскі тое, што выпускнікі польскіх школ ужо колькі год не едуць вучыцца ў Беларусь. На сайце Пасольства Беларусі ў Польшчы ёсць інфармацыя: у суседняй

У рытмах народнага беларускага свята жыве ўся Белаежа

краіне беларускую мову як дадатковую вывучаюць у 23 пачатковых школах, 14 гімназіях, 3 агульнаадукацыйных ліцэях — у Гайнаўцы, Бельску-Падляшскім і Беластоку. “А не едуць з-за таго, што беларускі дыплом трэба пасля “абароньваць” у Польшчы, — тлумачыць Ян Янавіч. — Таму чакаем падпісання дамовы паміж установамі адукацыі дзвюх краін пра роўнасць дыпламаў аб вышэйшай адукацыі”. Праўда, ёсць і такія маладыя людзі, якіх не пужаюць цяжкасці. Так, пляменніца Яна Сычэўскага Аксана вучыцца ў Беларускім дзяржаўным медуніверсітэце на стаматолага. У якой краіне будзе працаваць, пакуль невядома. А што стане добрым спецыялістам, дзядзька яе ўпэўнены: такі характар. Медыкаў, дарэчы, у сям’і хапае: жонка спадара Яна, Валянціна, таксама стаматолаг, а дачка Крысціна — урач-анкалог.

Падрастаюць у Яна Янавіча і ўнукі, школьнікі пачатковых класаў Артур і Агата. Вучацца пакуль у польскай школе, а дзядуля спадзяецца: і яны з часам прыдуць да беларускаці. Ён і сам, прызнаўся, толькі пасля сямігодкі, ужо ў педагагічным ліцэі пад уплывам настаўніка Яна Скока перайшоў у беларускі клас. І з тае пары Ян Сычэўскі гаворыць па-беларуску. Канешне, мова беларусаў Беласточчыны адрозніваецца ад сучаснай беларускай літаратурнай. Там слова “проста” азначае “прама”, Базыль — гэта Васіль, а Кацярыну называюць Касяй. “Наша мова старабеларуская, — кажа Ян Сычэўскі, — пацверджанне таму знаходзім, чытаючы Статуты Вялікага Княства Літоўскага. Сёння ж — гэта говар ці дыялект беларусаў Польшчы. Аднак мы яго, як і ўсе родныя абрады і традыцыі, беражліва захоўваем і перадаем у спадчыну дзецям і ўнукам”.

IN MEMORIAM

Пяцімоўная паэтэса

Адам Мальдзіс

3 Харкава прыйшла сумная вестка пра смерць Май Львовіч, з якой у свой час быў у творчым сяброўстве Уладзімір Караткевіч ды іншыя беларускія пісьменнікі

Паэтэса, якая пісала вершы на украінскай, беларускай, рускай, яўрэйскай і сербскай мовах, нарадзілася 23 красавіка 1933 года ў Адэсе. Аднак каранні ў яе — нашы, беларускія: маці паходзіла з Гомеля, а бацька — з Веткі. Адтуль яны перасяліліся ва Украіну, у 1938-м пераехалі з Адэсы ў Харкаў. У 1941-м бацька пайшоў на фронт, а маці з дзецьмі рушыла ў Казахстан. Пасля вайны сям’я вярнулася ў Харкаў, дзе Мая працягнула вучобу ў школе, якую закончыла з сярэбраным медалём.

Потым быў Харкаўскі ўніверсітэт: спачатку нямецкае аддзяленне, потым — украінскае. Скончыла яго Мая Давідаўна з адзнакай. Аднак ужо ў час вучобы цяжка захварэла, пера-

несла аперацыю на сэрцы, атрымала інваліднасць. Таму адпала мажлівасць хадзіць на працу. Добра хоць, што выдавецтва “Прапар” дало ёй магчымасць працаваць карэктарам-надомнікам. У побыце дапамагалі маці, сябры. Адначасова Мая Львовіч пісала і перакладала вершы. Першыя ўзніклі яшчэ ва ўніверсітэце на рускай мове, затым яна перайшла на ўкраінскую. Перакладала з польскай, чэшскай, сербскай. Апошняя захапілася так, што сама пачала на ёй пісаць вершы, друкавацца ў Югаславіі. Завочна пасябрала з вядомай сербскай паэтэсай Дзэсанкай Максімавіч.

І паступова ўзрастала цікавасць паэтэсы да прарадзімы-Беларусі. Лістоўна, а потым і асабіста яе падмацоўвалі Уладзімір Караткевіч, Сяргей Панізьнік, Аляксей Пысін, Максім Танк, Віктар Ярац, якія перакладалі ўкраінскія вершы паэтэсы. У 1971-м яна ўпершыню наведала Беларусь, а потым прыязджала ў Мінск і на Гомельшчыну некалькі разоў. Перакладала беларускую

паэзію, прозу, народныя казкі, рыхтавала ўкраінска-беларускі сінанімічны слоўнік. У 1984-м Мая Львовіч стала сябрам Саюза ўкраінскіх пісьменнікаў, у 1996-м — беларускага Саюза. Паступова яе паэзія ператварылася са шматмоўнай у дзвюхмоўную: у зборніку “Цяпельца-вогнік” (1995) арыгінальныя беларускія і ўкраінскія тэксты ідуць паралельна, што сустракаецца вельмі рэдка.

Адначасова з паэтычнай творчасцю і перакладчыцкай дзейнасцю Мая Львовіч актыўна вяла і грамадскую. На як кватэры часта збіраліся харкаўскія беларусы і беларусісты — на чале з дацэнтам універсітэта Аляксандрай Кавалёвай. Іх там чакала даволі багатая бібліятэка беларускіх кніг, мінская і гомельская перыёдыка. Шматбакавая дзейнасць паэтэсы была адзначана прэміяй часопіса “Березиль”.

...Нядаўна Сяргей Шычко, адным з першых у Мінску даведаўшыся пра смерць паэтэсы, якая наступіла 13 ліпеня, пісаў у газеце “Літаратура і мастацтва”: “Відаць, прыйдзе яшчэ

Паэтэса Мая Львовіч

той час, калі і ў Беларусі вартым чынам адзначаць Маю Львовіч, выдадучь яе творы ёмістым фаліантам”. Ад сябе да гэтых слоў у канцы некрамога падкажу, дзе шукаць творы для такога выдання. На працягу 1990-х мая харкаўская карэспандэнтка дасылала мне ў Цэнтр імя Францыска Скарыны на шматках паперы, але надрукавання на машынцы, копіі ўсіх сваіх новых вершаў. Сёння яны клапатліва захоўваюцца ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва, адкуль іх і можна ўзяць укладальніку.

ПАБРАЦІМЫ

У Жукаў — з песнямі ды ўдзячнасцю

Іван Ждановіч

Вядомы ансамбль “Мінскія музыкі” выступаў на канцэртах у горадзе, названым у гонар знакамітага палкаводца

Не ўсе ведаюць пра горад Жукаў у Калужскай вобласці Расіі, названы ў 1974-м у гонар палкаводца Георгія Жукава. Тады сяло Угодскі завод перайменавалі ў Жукава, а маршал родам з недалёкай адтуль вёскі Стралкоўка. У 96-м да селішча далучылі Протву, яно атрымала статус горада ды падноўленае імя: Жукаў.

А вось жа і там сёлета гучалі беларускія мелодыі ды спевы. “З 10 па 13 ліпеня народны ансамбль народнай музыкі і песні “Мінскія музыкі” быў у горадзе Жукаў: мы ўдзельнічалі ў канцэрце памяці Георгія Жукава, — паведаміла ў рэдакцыю музыкантка Ліна Ровенская. — У складзе дэлегацыі з Беларусі, якую запрасіў на свята Міжнародны грамадскі фонд імя Г. К. Жукава, былі старшыня беларускага аддзялення фонду Дзмітрый Сянько, яго памочнік Уладзімір Панкратыў, куратар Музея бацьвой славы маршала Г. К. Жукава педагог-арганізатар Ганна Кулік (музей адкрыты 14 мая 2004 года пры 83-й школе Мінска, якая носіць імя маршала), выканаўца песень Ігара Лучанка Паліна Ласкіна.

Адкрываў канцэрт памяці сусветна вядомы калектыў — Акадэмічны ансамбль песні і пляскі імя Аляксандра Расійскай Арміі. А закрываць праграму гонар выпаў “Мінскім музыкам”. На другі дзень быў канцэрт, прысвечаны Дню горада Жукава, і гурт з Мінска ўжо адкрываў канцэрт. “На фестывалі прысутнічалі дэлегацыі з гарадоў-герояў былога СССР, — піша далей Ліна Ровенская. — Мы, як заўсёды, выступілі вельмі добра: паказалі свае вясельныя танцы, музыку і песні. Прыемна, што адразу пасля канцэрта губернатар Калужскай вобласці і мэр горада запрасілі наш гурт у Жукаў і на наступны год: будзе адзначацца 20-годдзе горада і 120-я ўгодкі Георгія Жукава”.

І яшчэ добрая вестка з той паездкі: кіраўніцтва Фонду імя Г. К. Жукава ўшанавала медалём “За мужнасць і любоў да Айчыны” кіраўніка ансамбля “Мінскія музыкі” Дзмітрыя Ровенскага. Што вельмі сімвалічна! Як вядома, і грамадзянскую мужнасць, і любоў да Бацькаўшчыны можна праяўляць не толькі на палях баёў, у ваенны час. Можна з году ў год, мэтанакіравана граць прыгожую музыку, узятую з народных крыніц, выхоўваць маладых музыкаў, пашыраць родную культуру па свеце. Тым і займаецца Дзмітрый Дзмітрыевіч, які нагадаем, кіруе і вядомым дзіцячым гуртом “Дударыкі”.

Паездка беларусаў у Жукаў — гэта і знак удзячнасці маршалу, яго радзіме. Паводле падлікаў гістрыкаў, будучы маршал Жукаў праслужыў на беларускіх землях 17 гадоў: з 1922 па 1939 год. Прымаў удзел у вызваленні Беларусі, пакінуў цёплыя ўспаміны пра нашу зямлю і яе людзей. Удзячныя беларусы ўстанавілі помнік Георгію Жукаву ў адным з мінскіх сквераў.

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Советская Белоруссия».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82; факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1920, Заказ: 1150

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2015